

Ugyan hová fúj el a szél

Szeles télutó van, s én az erkélyről a kajla fát nézegetem, amely az utcánk túloldalán nőtt. Akár egy jelkép áll ott, a gyökerei még táplálják, s egykönnyen nem adja fel a küzdelmet a haragvó széllel, a sors csapásaival. Ez jár az eszemben, ahogy a szemem végigjáratom a térben, amit valaki behatárolt nekem.

Az utca, a fa vagy a fű, minden, amit magam körül látok, nem a sajátom. Nem sajátíthatom ki magamnak sem a napot, sem a holdat vagy a fellegeteket, néha az esti égboltot ellepő fénylő csillagokat, amint e földi paradicsomunkra tekintenek. Vagy a sivatagunkra? Ami pillanatnyilag vibrál bennem, a hálám nem is tudom kinek, hogy az én koromban még tűnődhetek, érzékelhetem magam meg az erkélyt, amin állok. Az apróbb túlevelűket, amelyek díszítik, én ültettem. S éppen itt, ezen az erkélyen érzem magam időnkén érinthetetlennek.

S lent a parkoló, fényűző autókkaal tele úton hirtelen megjelent egy rohanó, szinte száguldó kutya, vékony kötéllel a nyakán, ami inkább akasztásra szánt huroknak tűnt. A kötélt másik végét egy aszkéta arcú férfi tartotta a markában, s a szóke haja úgy lobogott, mint a rohanó kutya füle. A hosszú esőkabátjának csücskei szinte úsztak a kerékpár mögött, amin ült, és elértek a két-kerekű kordé feléig, ami láncsal volt odakötve a „táltos” üléséhez. A kerékpár, bár gondosságról tanúskodott, sok mindent megélhetett már. Nem tudtam levenni a szemem erről a furcsa együttesről: ember, kutya, kordé. Az állat kifinomult érzékével tudta gazdijának minden szándékát, és parancsszó nélkül megállt a kukák mellett, ahová mi szorgalmasan hordjuk a hulladékot. A férfi frissen leugrott a kerékpárról, rángatta a kabátját, aminek a vége beakadt a hátsó kerékbe, s közben szaftos káromkodást eresztett meg. Aztán megsimogatta kutyusát, mintha köszönné neki, hogy jó helyen állt meg.

A kutya békésen figyelte gazdiját, aki csaknem olyan szertartásosan nyitogatta a kukákat, mint a határátkelőkön a vámosok a személykocsik csomagtartóit. A kordé egyre telt, s ahogy így nézelődtem, meglepett a férfi precíz tevékenysége. A kordén minden hulladéknak megvolt a maga helye. A balkeréknél két átlátszó nejlonzsák az öreg kenyérnek, középiütt vasrudak meg csövek, a jobbkeréknél egy zsák, tele mindenféle ronggyal. Kis idő múltán a kordén olyan rend volt, amilyen tán még a hulladékgyűjtőben sincs. Nem tudom, milyen sokáig nézelődtem, de érezni kezdtem, hogy fázik a lábam. Csak ekkor

jöttem rá, hogy én mamlasz, zokniban ácsorgok az erkélyen. A látvány azonban nagyon lekötötte a figyelmem. A szél időközben egyre erősödött az utcán, s a szokatlan együttes – ember, kutya, kordé, – amely befogadta újabb terhét, odébbállt. A tekintetem elől eltakarta a szemben lévő bérház.

Hová igyekezett ez a férfi? Aztán átvillant az agyamon, hogy én mintha egy sztrádán suhannék, annyira keveset érzékelek környezetből. Magam sem tudom, miért pont most jutott eszembe egy könyv, amelyben annakidején megragadta a figyelmem Rousseau-nak egy gondolata az emberről és polgárról... Mindjárt meg is akartam keresni a könyveim közt, de aztán elálltam ettől. Fáztam. Letelepitem a fűtött konyhában, s az utcai férfi járt az eszemben, aki lehet, hogy csak egyike a nyomorúság felé vezető úton haladóknak: erre a tudós Rousseau sem ad választ, hát akkor minek keressem.

Néhány nap múlva kísétáltam törzskönyvezett kutyámmal, és magam sem tudom miért, a kukák körüli nyüzsgést figyeltem. Undorral pislogtam a hulladékból kotró koszos alakokra, látva, hogy ezek mennyire mások, mint akit nemrég az erkélyről láttam. Ezekből a szerencsétlen flótásokból hiányzott valami tisztos távolságtartás a ronda hulladék közti keresgélésben, mivel a patkányok türelmetlenkedésével kotorásztak. Szétszórt szemétáradat maradt utánuk. A szóke férfi nem volt köztük. Kedvetlenül hazafelé vettem az irányt, akár egy zoológus az elhullott állat tetemétől.

Közeledett a tavasz, az utcánk szinte könnyezett a szemerkélő esőtől, amely időnként mosogatta. A szél egyre szilajabbul nyargalászott a bérházak között, mint a kutya, ha kóbor macskát kerget, így egyre elodázta a tavasz beköszöntét. A nap érezhetően törte magát, és sugarai áthatoltak a fellegeken, hogy segítsen feléleszteni a természet téli álmából.

Hirtelen fájni kezdett a torkom, elmentem hát a patikába. Egy idősebb gyógyszerész nő szolgált ki, akit már régebbről nem nagyon szívelek, közben egyre dühített tanácsaival és okoskodásával. Nagyon megkönnyebbültem, ahogy kijutottam a szabadba. „Az ördögbe! Hát kit nem látok? Ez az a furcsa férfi.” – mondtam magamban, és vártam, hogy a szóke hajú megáll-e a kukáknál. Nem tévedtem. A hulladék szertartásos osztályozása ismétlődött. A kutyája iránti érdeklődés látszatával, bár az állat bizalmatlanul, sőt ellenszenvesen vett szemügyre, óvatosan szólta a férfinak:

– Uram, nekem is van kutyám, az öné miféle fajta?

A kérdés a levegőben lógott. A kutya rám vi-csorította sárgás metszőfogait, a gazdája azon-ban csak tovább kotorászta botjával a kuka tar-talmát, még csak a szemöldöke sem rebkent. Úgy tűnt nekem, mintha annak a láthatatlan ze-nekarnak dirigense lenne, amit különös alakzat-ban megjelenő életnek neveznek. Hangok ugyan nem voltak hallhatók, a szemét neszezése helyet-tesítette. A csaknem siralmas muzsika.

– Mit mondott? – szólal meg aztán, és tekin-tetével úgy végigmért, akár egy radar, amely az eltűnt repülőgépet keresi.

– Semmi különöset – nyögtem ki. – Csak azt szerettem volna tudni, milyen fajta... mármint a kutya.

Elmosolyodott, s mivel láttam, miként dugja ki a fejét az egyik kuka mögül, egyszeriben ne-kem is nevetségesnek tűnt.

– Ez amolyan utca gyöngye, nem tartozik semmiféle fajhoz. A barátomtól kaptam, de elfe-lejtette megmondani a nevét. Nem tudta etetni, rosszabbul állt, mint én, – s ismét mosolygott, de ez már nem az előbbi mosoly volt.

– A Szilo nevet adtam neki. A haverom ren-des fiú volt, erős, mint egy ökör és Szilveszternek hívták...

Kis hallgatás után nyugodtabb hangon mon-da az állatra mutatva:

– Nem kellemes látvány, de ne féljen. Nem rosszindulatú. Csupán nem szível másokat körü-löttem. Dehát én ismerem magát... többször lát-tam. Foxterrierrel sétálgat, ha nem tévedek.

– Igaza van, itt lakom nem messze, csaknem a sarok mögött.

– Tudom. Sok embert ismerek itt, látok egyet s mást. Ez az én utcám is... – s egy pillanatra úgy tűnt nekem, hogy bepillantást nyertem élete ke-rítése mögé.

– Szilo, startolunk! – adta ki a parancsot. Az állat vadul nekilódult.

– Várj, ne siess annyira, bírd ki egy kicsit!

A kutya nyomban megállt és mereven nézett ránk.

– Váltunk néhány szót, ahogy a szomszédok-hoz illik. Remélem, nem vette sértésnek, – s a férfi szeme emberségesen nézett az enyémbé.

Csaknem dadogva válaszoltam:

– Nem, dehogy, az isten szerelmére, nem tar-tozom a rátartiak közé.

– Csupán azért kérdem, nem zavarja-e az ilyen társaság, mint én vagyok meg Szilo.

– Nem, egyáltalán nem zavar. Hiszen én szólítottam meg, – mondtam tétován és pil-lantásom elkapta huncut mosolyát. Aztán elin-dultunk együtt, s bármi csevej jelentéktelen-nek tűnt abban a helyzetben. Közeledtünk to-vábbi megállójához, amely szemben volt laká-sunk bejáratával. Eltökéltem magamban, elkí-

sérem útjukon, ha megengedi, s ha a kutyája nem „kóstol” belém.

A kordé tartalma példásan el volt rendezve, s az én új ismerősöm „elnyúhetetlen” köpenye kigombolva, amely alól szinte kirítt tiszta szvettere, amilyent a norvég halászok visel-nek, hófehér inggallérral.

„Miféle ember lehet ez, hiszen minden, ami rajta és körülötte látható, csaknem hihetetlen összhangban van.” – morfondíroztam magam-ban. Ami a szájából, a lelkéből, a szeméből su-gárzott – beszámítva külsejét is –, tulajdonkép-pen viszonyulása volt létéhez, különlegességé-hez, életének tiszta kezdetétől egészen a mostani beborultáig. Rövid töprengésemből mély hangja zökkentett vissza.

– Gyerekkoromban, bevallom, úttörő is vol-tam, ami manapság „szerintük” számárság – mutatott a Vár felé, s kis szünet után folytatta. – Akkor etetőket készítettünk a madárkáknek, s mindig akadt nekik bele valami. S most nézze ezeket az „etetőket”. Ez jutott nekünk. Hát nem nevetséges? – és a túltömött kukákra nézett.

– Hát valami nincs itt rendjén... – buggyant ki belőlem, de nem hagyta, hogy folytassam.

– Csak nyugi, szomszéd. Ami azt illeti, mi is elszartuk egy kicsit ezt az életet, ezt komolyan gondolom. Elég csak körülnézni, és látható. Új emberfaj született. A hajléktalanoké. Valami az alapoktól kezdve szörnyű, de már nem is dühön-gők miatta. Hanem a város egy kicsit könnyít-hetne rajtunk, még ha a többség senkiházinak is tart bennünket. A mi érdemünk, hogy nincsenek patkányok, ugyanis nincs mit enniük, elszedjük előlük. S hát ez is amolyan deratizációs szolgá-ltatás a lakosságnak, vagy nem? – csengett a hangja ironikusan. Jóindulatúan megveregette a vállam, nem várt választ.

– Hát akkor... megyünk a következő stáció-hoz?

Rámeresztettem a szemem.

– Miért ne. Megyek magukkal.

– Szomszéd, én belelátok magába. Bele én. Érdeklí a sorsom, őszintén. S ami a jó, hogy nem kérdez mindenféle marhaságot, s nem sietős az útja – mondta komolyra fordítva a szót.

Hallgattam. Örültem, hogy Szilo is megbé-kült, és megszűnt vicsorgatni rám a fogát. Aztán kis idő múlva megkérdeztem:

– Miből gondolja, hogy érdekel az ön sorsa? Nem tudok segíteni.

Keresztülnézett rajtam, mint egy átlátszó fóli-án.

– Már messziről megismerem az embereket. Ennyi elég is. Különben sem szoktam akárkivel beszédbe elegyedni.

– Honnan sejtí, hogy a megfelelő éppen én vagyok?

Nehezen nyomtam el magamban valami furcsa érzést.

– Azzal ne törődjön. Azt kérdezem, miért éppen én érdeklém magát. Hisz éppen elegenden turkálunk ezekben a kukákban.

Nem volt időm a válaszra. Elsuhant mellettünk egy luxusautó, lefékezett, s a volán mellett ülő vörösképű termetes alak förmedt ránk:

– Tűnjenek az utamból a pi...-ba, maguk barokk – és nyomban ficsúrosan elhajtott. Ámulatlan álltunk ott, mert egyáltalán nem akadályoztuk.

– Nahát! Éppen ez a gyökér sorolta magát a céhünkbe! – s úgy nevetett, hogy csaknem elejtette a kerékpárt. Sziló csak állt, kidüllesztett szemmel, s moccanni sem akart a helyéről. A férfi simogatni kezdte a hátát.

– Ne félj, Sziló, no, Sziló! Tudom, nem vagy szokva hozzá, hogy nevetek.

Aztán felém fordult és halkán mondta:

– A szemek, uram, akár egy parányi periszkóp a szívbe, s az arc az őszülő halántékkal a lélek tükre. Nem gondolja? S úgy tűnik, hogy ez magára érvényes. Hasonlóképpen vélekedek a világról, mint ön.

Köhécselni kezdett, én meg arra gondoltam, hogy ideje lenne hazamenni. Ebből mára elegendő volt. Már nem akartam tudni, ki is ő tulajdonképpen, mert olyan érzés fogott el, hogy mi ketten már régtől ismerjük egymást. Mintha sejtette volna szándékomat. Tekintetével ellenőrizte, minden rendben van-e a kordén, és a kutyához fordult:

–Na, gyere, Sziló! Még egy megálló, és megyünk a vackunkra. Egyszer majd mesélek magamról, végtére is egy utcában élünk. Igaz, mindegyikünk másként, de itt vagyunk.

Azzal felült a kerékpárra, vissza se nézett, csak intett, és ment a megszokott útján.

Különös megkönnyebbülés érzetével nyitottam ki a kaput. A szél egyre erősödött, az úton apró esőcseppek kopogtak, s én egy pillanatra azt kívántam, hogy dermedjen meg ez a világ. Szerettem volna fogni egy kavicsot, s jól felhajítani a magasba abban a reményben, hátha eltalálok egy szerencsecsillagot, amely a szegénynek látszók lábához hullik.

A lábam gépiesen vitt a lakás ajtajához. Még éreztem az arcomon a metsző szelet, ami az előbb még borzongatott, és magamban ezt morgogtam: „No, te betyár, egykönnyen nem fújsz el!”

Kimentem az erkélyre. A szemközti kajla fácska a nyargaló széllel zúgta énekét, és engem megkönnyebbüléssel vegyes furcsa nyugtalanság fogott el.

A kutyás férfit a kordéval többé nem láttam.

Már jócskán benne jártunk a tavaszban, s a közeli trafikba mentem újságot és cigarettát venni. A mindig szószátyár trafikos a szokásos udvarias fecceség közben csak úgy mellékesen megjegyezte:

– Emlékszik arra a hajléktalanra a kutyával meg a kordéval?

– Persze. Már régebbtől nem látni, úgy látszik, körletet váltott.

– Hát igen. Felakasztva találtak rá, s mondják, hogy a keverék farkaskutyája sokáig nyüszített...

– Hol nyüszített? – kérdeztem meglepetten.

– Hát az akasztott alatt.

– S hol találtak rá?

– Valami pincében. Ha az a kutya nem nyüszített volna, ki tudja meddig lógott volna ott. A vevőim mondják, hogy a kutya bánatában elpusztult.

A további mondókáját már nem is hallottam, máig sem tudom, hogy képes voltam-e elköszönni tőle. A vakító napfényben lassacskán ballagtam hazafelé. Nem tudtam ellenállni, hogy meg ne álljak a tavaszi rügyfakadástól illatozó kajla fánál, és ne gondoljak a szőke férfira, aki már nem fog magáról mesélni, ahogy szeretett volna.

Az emberek a közeli templomban gyakorolják a felebaráti szeretetet, és időnként jóindulatú hajlandóságot mutatnak a nincstelenek iránt. Az önérzetes hajléktalan nem kért belőle. A felebaráti szeretet próbaköve időt igénylő. A tartózkodó férfi nem kívánta sem magának, sem nekem, hogy legalább kinyilvánítsam jószándékomat.

Azóta más szemmel nézek a kajla fára. A szilárd talaj marasztalja, abba eresztette gyökerét...

(Vércse Miklós fordítása)

Ottmár Sándor: Félbeszakított beszélgetés